

Утвърдил: .....

Декан

Дата .....

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"

Факултет: Философски факултет

Специалност: (код и наименование)

Ф	Ф	П	0	2	0	1		
---	---	---	---	---	---	---	--	--

Психология

Магистърска програма: (код и наименование)

--	--	--	--	--	--	--	--	--

Детско-юношеска и училищна психология

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Дисциплина:

--	--	--	--

 Аутизъм – психологическа оценка и терапевтична програма

(код и наименование)

Преподавател: гл. ас. д-р Анета Атанасова

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	30
	Семинарни упражнения	
	Практически упражнения (хоспетиране)	
Обща аудиторна заетост		30
Извънаудиторна заетост	Реферат	20
	Доклад/Презентация	20
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	20
Обща извънаудиторна заетост		60
ОБЩА ЗАЕТОСТ		90
Кредити аудиторна заетост		1
Кредити извънаудиторна заетост		2
ОБЩО ЕКСТ		3

№	Формиране на оценката по дисциплината ¹	% от оценката
1.	Психологически анализ на филм	25
2.	Изпит	75

Анотация на учебната дисциплина:

Курсът има за цел да запознае студентите с важен аспект от приложната работа на детския психолог – психологическата оценка на лица с проблеми от аутистичния спектър и съставяне на терапевтичен план за работа. Разглеждат се основни области, които трябва да бъдат включени в оценката – комуникация, разбиране на речта, социални умения, когнитивни умения и др. Студентите се запознават с подходящите методи и инструменти за оценка на състоянието аутизъм. Процесът на оценяване е логически свързан и следван от разработване на терапевтичен план, подходящ за възрастта, нивото на развитие и наличните ресурси на човека с аутизъм.

Предварителни изисквания:

Студентите да са избрали тази дисциплина.

Очаквани резултати:

Придобиване на познания за същността на оценката на психичното функциониране при аутизъм.

Овладяване на основните методи за оценка при аутизъм.

Запознаване с основни инструменти за оценка при аутизъм.

Овладяване на умения за изготвяне на терапевтичен план.

Придобиване на умения за работа с близките на хората с аутизъм.

Учебно съдържание

№	Тема:	Хорариум
1	<i>Характеристика на разстройствата от аутистичния спектър.</i> Диагностични критерии според МКБ-10 и DSM-V. Образът на аутизма в киното и литературата. Особенности на аутизма в различни сфери: комуникация; сензорна преработка на информацията; социални умения; когнитивни умения.	2
2	<i>Специфики на разстройствата от аутистичния спектър в различни възрастови периоди.</i> Първи признаци на аутизъм в ранното детско развитие. Типична възраст за диагностициране. Особенности на аутистичното функциониране в предучилищна възраст.	2

¹ В зависимост от спецификата на учебната дисциплина и изискванията на преподавателя е възможно да се добавят необходимите форми, или да се премахнат ненужните.

	Промени, съпътстващи порастването и съзряването на хората с аутизъм (предизвикателствата на юношеството и зрелостта).	
3	<i>Психологическа оценка на разстройства от аутистичния спектър.</i> Психологическата оценка като част от диагностичния процес. Смыслът на психологическата оценка на аутистичното функциониране след диагностицирането. Адаптиране на психологическото оценяване според възрастта и нивото на функциониране на детето с аутизъм. Обвързване на психологическата оценка с терапевтичния план.	2
4	<i>Оценка на уменията за комуникация и разбирането на речта.</i> Същност на комуникативните умения. Нарушения на комуникативните умения при аутизъм. Възрастови особености на комуникацията при аутизъм. Вербална и невербална комуникация. Разбиране на отделни думи. Разбиране на кратки изречения. Разбиране на различни граматични конструкции.	2
5	<i>Оценка на социалните умения.</i> Споделено внимание. Инструментално използване на другите. Социално подходящо и неподходящо поведение. Ниво на независимост и самостоятелност.	2
6	<i>Оценка на когнитивното функциониране.</i> Интелектуални възможности. Умствена изостаналост и високо функциониращ аутизъм. Дисхармоничност на когнитивния профил.	2
7	<i>Оценка на сензорната интеграция.</i> Хипер- и хипосензитивност в различни модалности.	2
8	<i>Наблюдение на спонтанното поведение.</i> Структуриране на наблюдението. Изготвяне на форма за наблюдение на поведението. Определяне на значимите ситуации, които да се наблюдават. Определяне на начините за регистриране на поведенческите прояви – честота, продължителност и др.	2
9	<i>Наблюдение на провокирано поведение и реакции.</i> Моделиране на ситуации за наблюдение – фрустрираща ситуация; преживяване на радост и удоволствие; срещане на трудност/препятствие; решаване на проблемна	2

	ситуация; среща с непознат/човек и др.	
10	<i>Интервю.</i> Интервю с родител/и или други близки на дете с аутизъм. Важни аспекти, които трябва да бъдат включени в интервюто: история на проблема, диагностициране; история на получаваната помощ, подкрепа, услуги; определяне на това, което е било полезно/безполезно, в какъв аспект; очаквания и перспективи и др.	2
11	<i>Инструменти за скрининг на аутизъм.</i> Инструменти за скрининг на детско развитие: Скрининг за ранно детско развитие (Denver II); Рейтинг скала за оценка на детско развитие (DP-3) и др. Инструменти за скрининг на аутизъм: Скрининг за аутизъм при деца от 1-3 г. на Даяна Робинс (M-CHAT); Въпросник за скрининг на аутизъм (Autism Screening Questionnaire); Скалата за училищна компетентност за подлежащи на обучение умствено изоставащи деца (T.M.R. School Competency Scales) с цел скрининг и др.)	2
12	<i>Стандартизирани диагностични инструменти.</i> Рейтинг скала за сензорна интеграция на Уини Дън; Скала за интелигентност на Уекслер за деца (WISC IV); Скала за оценяване на аутизъм на Шоплер, ван Бургондиън, Уелмън и Лав (CARS 2); Чек лист за оценка на интервенциите при аутизъм (АТЕС) и др.	2
13	<i>Инструменти за качествена оценка.</i> Поведенчески подход към оценката на езиковите умения на Съндберг и Партингтон; Оценка и развитие на комуникативните умения и мисленето при хора с аутизъм и комуникативни нарушения на Кейт Силвър и др.	2
14	<i>Области и цели на терапевтичния план.</i> Определяне на актуалните области, в които трябва да се поставят цели, в зависимост от възрастта и нивото на функциониране на човека с аутизъм. Специфични проявления на аутистичното разстройство според възрастта и интелектуалното ниво. Описание на краткосрочни и дългосрочни цели в избраните области. Индивидуализиране на целите. Формулиране на целите – ясно, конкретно, в поведенчески термини.	2
15	<i>Планиране на подходящи дейности за постигане на поставените цели съвместно с родителите и близките.</i>	2

	<p>Конкретно описание на дейностите, които могат да се извършват от родители, учители, специалисти, с оглед на постигане на поставените цели.</p> <p>Включване на родители и близки в процеса на оценка, изготвяне на програмата и работа по нея. Участие на близките в изготвянето и изпълнението на терапевтичния план. Партньорски взаимоотношения и експертна позиция. Отчитане на прогреса.</p>	
--	--	--

Конспект за изпит

№	Въпрос
1	Характеристика на разстройствата от аутистичния спектър.
2	Специфики на разстройствата от аутистичния спектър в различни възрастови периоди.
3	Психологическа оценка на разстройства от аутистичния спектър.
4	Оценка на уменията за комуникация и разбирането на речта.
5	Оценка на социалните умения.
6	Оценка на когнитивното функциониране.
7	Оценка на сензорната интеграция.
8	Наблюдение на спонтанното поведение.
9	Наблюдение на провокирано поведение и реакции.
10	Интервю.
11	Инструменти за скрининг на аутизъм.
12	Стандартизирани диагностични инструменти.
13	Инструменти за качествена оценка.
14	Области и цели на терапевтичния план.
15	Планиране на подходящи дейности за постигане на поставените цели съвместно с родителите и близките.

Библиография

Атанасова, А. (2015). Един различен поглед към аутизма. *Българско списание по психология*, бр. 1-4, (под печат).

- Атанасова, А. (2015) Психологическа оценка на разстройства от аутистичния спектър. *Годишник на СУ "Св. Кл. Охридски"*, ФФ, кн. – Психология, Том 107, (под печат).
- Атанасова, А. (2010) Терапевтични цели при нарушения от аутистичния спектър. *Годишник на СУ "Св. Кл. Охридски"*, ФФ, кн. – Психология, Том 101, 105-129.
- Атанасова, А. (2008) Езиково и речево развитие на деца с аутизъм. (Доклад), IV Национален конгрес по психология, 31 октомври – 1 ноември, София, 590-607.
- Атанасова, А. (2006). Оценка на езиковите умения на деца с разстройство от аутистичния спектър (Доклад). Национална конференция по детска неврология, психиатрия и психология на развитието, 26-28 октомври, С.
- Атанасова, А. (2005). Комбинация между центрирани върху детето и центрирани върху възрастния подходи в терапевтичната работа с деца с аутизъм. Представяне на случаи (Доклад), III Национален конгрес по психология, 28-30 октомври, София, 425-430.
- Уилямс и Райт (2013). Как да живеем с аутизъм и синдром на Аспергер. Практически стратегии за родители и специалисти. София: Изток-Запад.

**Аутизъм – психологическа оценка и терапевтична програма – МП „Детско-
юношеска и училищна психология”**

Гл. ас. д-р Анета Атанасова

Критерии за оценяване по шестобална система:

За оценка „ Отличен “	Резултатът от теста участва със 75%, а оценката от самостоятелната работа с 25% във формирането на крайната оценка, която трябва да бъде над 5,50.
За оценка „ Много добър “	Резултатът от теста участва със 75%, а оценката от самостоятелната работа с 25% във формирането на крайната оценка, която трябва да бъде над 4,50.
За оценка „ Добър “	Резултатът от теста участва със 75%, а оценката от самостоятелната работа с 25% във формирането на крайната оценка, която трябва да бъде над 3,50.
За оценка „ Среден “	Резултатът от теста участва със 75%, а оценката от самостоятелната работа с 25% във формирането на крайната оценка, която трябва да бъде над 2,50.

Критерии за оценяване на теста:

За оценка „ Отличен “	Резултат на теста над 70%.
За оценка „ Много добър “	Резултат на теста между 66% и 70%.
За оценка „ Добър “	Резултат на теста между 51% и 66%.
За оценка „ Среден “	Резултат на теста между 36% и 50%.

Критерии за оценяване на самостоятелната задача:

За оценка „ Отличен “	Успешно изпълнение на самостоятелната задача според поставените изисквания получава оценка „Отличен”.
За оценка „ Много добър “	Изпълнение на поставената самостоятелна задача с минимални пропуски/недостатъци/грешки според поставените изисквания.
За оценка „ Добър “	Изпълнение на поставената самостоятелна задача с известни пропуски/недостатъци/грешки според поставените изисквания.
За оценка „ Среден “	Изпълнение на поставената самостоятелна задача със значителни пропуски/недостатъци/грешки според поставените изисквания.